

רש"י מסכת עבודה זרה דף יא עמוד א

שבעים מנה צורי - משמע הכסף שרף צורי משקל של צור והוא כ"ה סלעים והסלע ד' דינרים והדינר הוא משקל זהוב קושטנטינ"ה.

רש"י מסכת בבא קמא דף לו עמוד ב

כסף צורי - הסלע ד' דינר והדינר משקלו זהב וכן קורין בקושטנטינ"א לזהב דינר והוא שנים ומחצה למשקל הברזל.

רש"י שמות פרק כא פסוק לב

(לב) שלשים שקלים יתן - גזירת הכתוב הוא, בין שהוא שוה אלף זוז, בין שאינו שוה אלא דינר. והשקל משקלו ארבע זהובים שהם חצי אונקיא למשקל הישר של קולוני"א:

רי"ף מסכת קידושין דף ו עמוד א

תניא שש מעה כסף דינר מעה ב' פונדיוני פונדיון שני איסרין איסר שני מסמסין מסמס שני קונטרקין קונטרק שתי פרוטות נמצאת פרוטה אחת משמונה באיסר האיטלקי ושיעורה חד ממאה ותשעין ותריין בזוזא דשטרנג והוא דינר זהב של ערביים

רמב"ן שמות פרק ל פסוק יג

(יג)... וכתב רש"י (לעיל כא לב) שהשקל משקלו ארבעה זהובים, שהוא חצי אוקיה למשקל הישר של קלוניא. מצא הרב מפורש בגמרא (ב"מ לד ב) שהסלע ארבעה דינרין, וקבל במשקל הדינרין שהוא כמשקל הזהובים. וכן כתב בפירושו בגמרא בבבא קמא (לו: ד"ה כסף צורי) הדינר משקלו זהוב, וכן קורין בקושטנטינה הזהוב דינר. וכן זה אמת הוא, אבל שיער הרב בזהובים הנמצאים בדורו וגם בדורו, והם כמשקל חצי האוקיא שהזכיר, ואינו כן, כי מלכי הגוים פחתו הזהובים, וכבר מצינו בדברי בעל הלכות גדולות (הל' בכורות והל' קדושין) והגאונים הראשונים כי הדינר הנזכר בכל מקום בתלמוד הוא דינר ששדנג, וכן כתוב במסכת קדושין בהלכות רבינו (הרי"ף, פרק א), ואמר שהוא דינר זהב של ערביים. ולפי השיעורין הנמצאים בדבריהם הדינרין שבתלמוד גדולים מן הזהובים הנמצאים היוצאים בזמננו קרוב לשליש השקל, והשקל שלשה רביעי אוקיא למשקל של הארץ הזאת, והוא האוקיא שהזכירה הרב ז"ל: ודע כי שקלי התורה הם הסלעים האלו שכל סלע מהן ארבעה דינרין, אבל שקל המוזכר בדברי חכמים, כגון ששנינו (שבועות מג א) שקל הלוייתי עליו וסלע היה שוה, סלע הלוייתיך עליו ושקל היה שוה, הוא ב' דינרין, חצי הסלע. וטעם זה, מפני שהעם קורין שקלים לחצי הסלעים שהיו שוקלים בכל שנה, וכן הונהג בלשון חכמים במשנה, ועל כן אומר אדם לחברו שקל הלוייתי, כלומר המשקל שישאל שוקלים. ויתכן שעשו בזמן בית שני מטבע של כסף של ב' דינרים כדי שיהא מצוי לתת לגזבר ההקדש ולא יצטרכו לקלבו, וקראו לזה המטבע שקל, והיו קורין לשקל של משה שהוא שקל של תורה סלע כתרנגומו. ויש אומרים כי הטעם ממה שאמרו (בכורות ה א) מנה של קדש כפול היה, וכן כל המטבעות. ואינו נכון, כי שקלי עבד ואונס ומפתה אינם של קדש:

רמב"ן הערה בענין השקל

ברכני השם עד כה שזכיתי ובאתי לעכה ומצאתי שם ביד זקני הארץ מטבע כסף מפותח פתוחי חותם, מצדו האחד כעין מקל שקד ומצדו השני כעין צלוחית, ובשני הצדדים סביב כתב מפותח באר היטב. והראו הכתב לכותיים וקראוהו מיד, כי הוא כתב עברי אשר נשאר לכותיים כמו שמוזכר בסנהדרין, וקראו מן הצד האחד שקל השקלים, ומן הצד השני ירושלים הקדושה. ואומרים כי הצורות מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה, והצורה השני צנצנת המן. ושקלנו אותה בשלחנות ומשקלה עשרה כסף אסטריניש, והם חצי האוקיא שהזכירה רבינו שלמה. וכן ראיתי מן המטבע ההוא בצורות ההן ובכתיבה ההיא חצי משקלה, והוא חצי השקל שהיו שוקלים לקרבנות. והנה נסתייעו דברי רבינו שלמה סיוע גדול, כי כפי דברי רבינו הגדול והגאונים הפרוטה חצי חכ"ה והדינר חכ"ה, והם אמרו שהם צ"ו שיעורות, והרי הוא הדינר שקורין בעכו ביזאנד שארדינט שכך הוא שיעורו בכיוון, והוא הוא הששדינג שהזכירו הגאונים שהלעוזות בלעגי שפתם אומרים כן, וכך קורין לבזאנד דינר צורי, וכך כותבין בכתובות שלהן דינר צורי, כי בצור הקרובה לעכו היו מטביעין אותן. ומשקל הדינר הזה שלושה איסטריניש, נמצא הסלע י"ב איסטריניש לפי דבריהם, ואינו אלא עשרה כדברי רש"י. ולמדנו שהגוים הללו הוסיפו עליהן שתות, אולי החתיכות הקטנות הנשקלות בבזאנד הם תוספת, וגופו בעצמו עשרים גרעיני חרוב, תושלב"ע.

שולחן ערוך יורה דעה סימן קעח

סעיף א

א] אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם). (טור בשם הרמב"ם) ולא ילבש מלבוש המיוחד להם. א ב] <א> ולא יגדל ציצת ראשו כמו ציצת ראשם. ג] ולא יגלח מהצדדין ויניח השער באמצע. ד] ולא יגלח השער מכנגד פניו מואזן לאוזן <ב> ויניח הפרע. ה] <ג> ולא יבנה מקומות כבנין היכלות ב של עובדי כוכבים כדי שיכנסו בהם רבים, כמו שהם עושים. הגה: אלא יהא מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו (שם). ו] וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשום פריצות, כגון שנהגו ללבוש ג מלבושים אדומים, והוא מלבוש שרים וכדומה לזה ממלבושי הפריצות, ז] או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עבודת כוכבים מאבותיהם, ד אבל דבר שנהגו לתועלת, כגון שדרכן שכל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן, מותר ללבושו. וכן שעושין משום כבוד או טעם אחר, מותר (מהרי"ק שורש פ"ח). לכן אמרו: <ד> שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי (ר"ן פ"ק עבודת כוכבים).

שו"ת מהרי"ק סימן פח

שרי אלפי' ושרי מאות שרי צבאות ישראל הר"ר מסי"ר ליאון וידיד נפשי הח"ר שמואל שלום רב. ראה ראיתי את דבריכם ועליהם אשיב לקצרה לשני טעמים. ראשונה כי כבר כתבתם די המלאכה לעשות אותה והותר. שני' מפני בטול בית המדרש כאשר אנו לומדי' עתה סוגיא חמורה בחבורת חברי' המקשיבי' המתנדבי' לכתת רגליה' ללמוד וללמד תור' אם ח"ו יפקד מושבי מביניה' והבאתי עלי אשם. ואולם למצותיכם ארוצה לחוות דעי ואם כי זער שם זער שם ע"ד הקפ"א אשר כתבת' והיא ארוכה עד לארץ הולכת פנים ואחור ופתוח' מן הצדדין ואמנם מתוקנת תקון הגון להיות פטור' מציצית ועמעמו עליה קצת אנשי' לפי דבריכם באמר' היות בזה משום ובחקותיה' לא תלכו. לע"ד נראה דדבר (א) **פשוט דלא לאסור משום חק אלא בא' משני חלקים האחד הוא הדבר אשר אין טעמו נגלה כדמשמע לשון חק**. וכד פי' /וכדפי' /רש"י בפ' חומש בפרש' קדושי' ז"ל חקים אלו גזרו' המלך שאין להם טעם לדבר עכ"ל. והרמב"ן כתב ז"ל החקי' הם גזרו' המלך אשר יחוק במלכותו בלי שיגל' תועלת' להם עכ"ל. הרי שהושוו שניה' דלשון חק משמע דבר אשר טעמו נעלם אלא שרש"י תפס בלשונו כאלו אין בו טעם כלל לא נסתר ולא נגלה והרמב"ן תפס עליו בכך ואמר שיש טעם אלא שאין נגלה ובכיוצא בזה הוא שהזכיר' תור' שלא לילך בחקותיה' דכיון שהוא עוש' דבר משונה אשר אין בו טעם נגל' אלא שהם נוהגי' כן אז נרא' ודאי כנמשך אחריה' ומודה להם דאל"כ למה יעשה כדברים התמוהים האלה ותדע דכן הוא שהרי כתוב בסמ"ג במצו' חקת הגוים ז"ל במסכת שבת מונה כל מה שהית' קבלה ביד חכמי' מחקותיה' ודרכי האמורי' ושם עיינתי מתוספת' דשבת ולא תמצא שם אפילו אחד שלא היה נחוש או דבר תימה אשר לא יודע טעמו כאותם שמביא התלמוד בסוף פרק במה אש' כגון גד גדי וסינוק לא. והאומר לעורב צרח וכן שחטו את התרנגול שקרא ערבית וכו' ויותר מהמה כפליים וכולם כיוצא בהם שאין בהם לא טעם ולא סברא ידוע ומעט מהם אזכיר וכהנה רבות המספר קומי וכו' המגררת בנה בין המת' וכו' המונה ומשליך צרורו' לים או לנהר והמספק והמטפח לשלהבת וכו' וכן הפוקק את החלון וכו' וכהנה רבות מאד וכולם דבר נחוש או דבר תימה וזה שכתוב בסמ"ג ששנה בתוספת' חקותיה' ודרכי האמורי' חקותיה' הם דברי' התמוהי' ודרכי האמורי' הם הנחושים ואם כי בכולם שנה שם הרי זה מדרכי האמורי' או פירש לנו הסמ"ג ששני דרכי האמורי' יש אחד משום נחוש ויש אחד משום חוקי' הגוים. וענין השני יש לאסור משום חקו' הגוים לפי הנז' לע"ד הוא הדבר אשר שייך בו נדנוד פריצת גדר הצניעו' והענו' ינהגו בו הגוים גם זה אסור ואם הלכ' בתנא דבריית' דספרי דקתני שלא תאמר הואיל ויוצאין בארגמן אף אני יוצא בארגמן וכו'. הואיל ויוצאין בקלוסין אף אני וכו' שדברו' הללו דברי' שחץ וגאווה הם ולא באל' חלק יעקב אלא דברי' ישראל ודרכם להיות' צנועי' וענוים ירשו ארץ ולא לפנות אל הרבי' ואף גם זאת נרא' דהיינו דווק' כשהוא עושה כדי להדמות אליהם ולא לתועל' ידוע' כדמשמע הלשון דקאמר שלא תאמר הואיל והם יוצאי' וכו'. ולא קאמר סתם שלא יצא בארגמן או בקלוסין כמו שהם יוצאי' אלא ודאי נרא' דלא שייך לאסור משום הולך אחר חקותיה' אלא היכ' שהדברי' מראים שהישראל מתדמה אליה' כגון שעושה מעש' התמיה אשר אין לתלות טעם בעשייתן אלא מפני חקם כדפי' לעיל לתלו' וכן האומר הואיל והן יוצאין וכו' שהוא מכוין להתדמו' אליה' כדפי' אבל בענין אחר לא. וכ"ש בלבישת הקאפ"א שאין איסור בדבר ופשיטא דלא דמי לאותן השנוין בתוספ' שהרי טעם לבישתה ידוע בסימן היותם ממשיגים בחכמ' ההיא ואין לתלות לבישתה כ"א לתועלת הנמשך ממנו הן מחמת הכבו' הן מחמת ריוח ממון שמתוך כך יצא לו שם באות' חכמ' ומאן דכאיב ליה כיבא ליזיל לוותיה ובכה"ג לא שייך לאסור מאחר שהדבר מוכיח שאין מתכוין להתדמו' אליה' וגם הם לא הנהיגו זאת אלא לכבוד' ולתועלת' וכדפי' וגדולה מזו אמרו בשילהי פרק במה אשה (דף סז) וכן בחולין בשלהי פרק בהמ' המקשה (דף עז) דכל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי' האמירי' /האמורי' /ואע"ג שהרגילו בו האמורי' מדהוצרך לומר דאין בו משום דרכי' האמורי' וכן שנינו בתוספתא האומר אל תפסוק בינינו פן תפסוק אהבתינו יש בו משום דרכי' האמורי' ואם מפני הכבוד מותר עכ"ל התוספתא הרי לך דכל שהוא משום תועלת וכבוד מותר ואע"ג דהרגילו בו אמוריים משום חוקם אפילו הכי כיון שאינו מתכוין אלא מפני הכבוד מותר כ"ש הכא שאין מתכוין אלא לתועל' וכבוד וגם הם לא הרגילו בלביש' הקאפ"א ההוא אלא לתועלת' ולכבוד' לא משום חק כלל ועיקר עוד נלע"ד להביא ראיה להתיר מדתניא בבריית' ומייתי לה בפרק הגוזל בתרא (דף קיג) גבי בגד של כלאים אסור להבריה בו את המכס וכו' רבי עקיבא אומר מותר להבריה את המכס וכו' וראיתי בהגהת סמ"ק אחד ויש מפרשים דמאן דשרי להבריה בו דהיינו להראו' בו שאינו יהודי וכגון במכס שאינו מוטל אלא ליהודי' וע"ז נחלק החולק ואמר דבכי האי גוונא אסור' מידי דהוה אשינוי ערקתא דמסאנא דשילהו' /דשילהי' /פרק בן סורר ומורה (דף עד) ומדברי המתיר נלמוד ק"ו לנדון שאנו עומדי' עליו (ב) דהשת' אפי' במקו' שנרא' ככופר ח"ו בלבשו בגדים האסורי' לישראל דבר תור' אפ"ה מותר היכ' שאינו מתכוין ללובשו ואין בה משום איסור' כלאים ואע"ג דלובש בגדים האסורי' לישראל מ"מ במקו' הפסד ממון לא גזרי' כגון להבריה בו את המכס ואע"ג דפשיט' דלא מיירי במקו' סכנה כלל מדפריך עלה והא אמר שמואל דד"ד אפ"ה מותר משום ריוח ממון למ"ד דבר שאין מתכוין מותר כדאית' התם כ"ש וכ"ש הכ' שיש להתיר לבישת הקפ"א במקו' ריוח ממון שהרי אין בה משום חשש איסור ולא דאוריית' ולא דרבנן: ולא שייך למימר דנראה ככופר ח"ו כדשייך התם לגבי כלאים ופשיטא דע"כ לא קמפלגי תנא קמא ור"ע אלא דמר אסור משום איסור כלאים עצמו ומר שרי דקסבר דבר שאין מתכוין מותר אבל אי לא הוה ביה משום איסור' כלאי' עצמו אע"ג דהוה שייך ביה משום מראית העין דנראה ככופר ח"ו אפ"ה שרי כדמשמע שם בהדי' כדקאמר בשלמ' לענין כלאים בהא פליגי דמר סבר דבר שאין מתכוין אסור וכו' משמע דלא אסור אלא משום טעם דאיסור כלאים ולא מטעם מראית העין וזה פשוט למבין וגם פשיטא די"ל דע"כ לא קא מפלגי אלא וכו' כדפי' לעיל אבל בכה"ג שאין בו משום נדנוד איסור כלל אע"ג דלא הורגלו בה היהודי' ללובשו פשיטא דמודו כ"ע לפי דעת המפרשים דהאי להבריה בו את המכס דהיינו להראו' בו שאינו יהודי' ואפילו למאן דפליג עלייהו ומפרש דהאי להבריה בו את המכס דהיינו

משום שאין פורעים מכס משום בגדי' שהאדם לובש בהם אבל להראות בו שא"י אסור פשיטא ופשיטא דע"כ לא קא אסור אלא התם דווק' שלבושו מוכיח עליו שא"י מאחר שהוא לבוש האסור ליהודים וגם מתכוין הוא בכך שלא יכירוהו שהוא יהודי התם הוא דיש לדמותו לההיא דפ' בן סורר ומורה דאפילו לשנויי ערקתא דמסאנא אסור אבל בכה"ג פשיטא דשרי לכולי עלמא שהרי אין הלבוש הזה אסור ליהודי' כלל ותדע דכן הוא דאלת"ה יקשה לך סוף סוף היאך מות' ללבוש אותו הבגד כדי להבריא בו את המכס /המכס/ נהי דאין בו משום איסור כלאי' דקסבר דבר שאינו מתכוין מותר מ"מ ליתסר משום מלבושי הגוי שהרי אין לך לבוש הגויים גדולה מזו מאחר שאותו לבוש אסור לישראל מצד עצמו אלא ודאי שאין מתכוין לאיסור אלא להרויח ממון והדברי' מוכיחי' כן בלבושו אותו במקו' המכס מותר הוא ולא גזרו עליו משום מלבושי הגוי כ"ש וכ"ש בכי האי גוונא כדפירש' ועוד נרא' להביא ראיי' להתי' ממה שמצאתי כתוב בהגהות הגדול' אשר הוגהו על הסמ"ק וז"ל ואו' דהא דאמר אפילו ערקתא דמסאנא אסור וכו'. עד היינו דווק' כשהגויים אומרים לו עשה כך כדי לחלל השם אז הוא אסור אפי' בשנויי ערקת' אבל כדי שלא יהא ניכר שהו' יהודי כגון ללבוש בגדי נכרי שקורי' רא"י או להתנהג בדבר שלא יהא ניכר מות' או כדי להעביר המכס דה"ק לא ילבש אדם כלאים כדי להעביר בו את המכס אבל ד"א מות' עכ"ל ההגהות בספר ישן. הרי לך בהדי' דמותר ללבוש בגדי נכרי ואפי' במכוין שלא יהא ניכר וכו' כ"ש וכ"ש הכא כדפרישית ואע"ג דאיכ' דפליג שם בהג"ה ואוסר בגד שקורין רא"י בלעז וז"ל וששאלת אם מותר ללבוש בגדי רא"י בלעז שלא יכירוהו ביהודי בדרכים נרא' דאסור מההיא דפרק בן סורר ומורה. מ"מ דבר פשוט הוא דבלבישת הקאפ"א מודו כ"ע כדפירש' לעיל דהא לא שייכי כלל לההיא דסוף פרק בן סורר ומורה כדפי' ואינהו לא אסרו אלא משום דדמי להא דפ' בן סורר ומורה. עוד נלע"ד להביא ראיי' להתיר מלשון רש"י פרק בן סורר ומורה (דף עד) שהרי פי' שם ההיא דאפי' לשנויי ערקת' דמסאנא אסור וז"ל אם דרך הגויים לקשור דרך כך ודרך ישראל לקשור בדרך אחר כגון שיש צד יהדות בדבר ודרך ישראל להיו' צנועים אפי' שינוי זה שאין כאן מצוה אלא שינוי מנהגא בעלמא יקדש את השם יתעל' בפני ישראל חבירו עכ"ל. משמע דאפילו הנהיגו ישראל במלבוש אחד והגויים במלבוש אחר אם אין מלבוש הישראלי מורה על היהדות או על הצניעות יותר מאותו שהגויים נוהגים בו אין שום איסור לישראל ללבוש לבוש הנהוג בין הגויים מאחר שהוא בדרך כשרו' וצניעותו של ישראל דאי אמרת אפילו כה"ג אסור כיון שלא נהגו בה ישראל א"כ מה לו לפרש ולומ' דדווק' כגון שיש צד יהדות בדבר וכו' נימא דאפילו אין צד יהדות בזה מבזה מ"מ אסור בפרהסיא ויקדש את השם בפני ישראל חבירו כיון שהוא אסור משום בחקותיה' לא תלכו אלא ודאי פשיטא דאין איסור בלביש' לבוש אשר הם רגילי' בו ואפי' אין ישראלי' רגילי' בו כיון שלא נמנעו בלבישתן משום צד יהדות וצניעות' כדפירש"י ואם יאמר האומר הלא כ' רב אלפס בפ' בן סורר ומורה וז"ל אפי' ערקת' דמסאנא אסור פי' הגויים שבאותו זמן היו עושי' רצועו' במנעליהן אדומות ושל ישראל עושי' שלהן שחורות כדי שלא ילבשו מלבוש נכרי עכ"ל דמשמע מתוך דבריו דיש להקפיד בלבישת נכרי נלע"ד דמפרש שהגויים היו עושי' אדומו' וכו' והיהודי' שחורות וכו' דדווק' בכה"ג הוא דיש להקפיד שאין דרך הצנועים להיו' אדום ללבושם וצבע השחור הוא דרך צניעות' והכנעה וכדאמרין מי שיצרו מתגבר עליו ילבש שחורים ויתכס' שחורי' וכו' ומשום כך היו נוהגי' בשחורי' שלא ילבשו מלבוש נכרי דהיינו צבע אדו' כי תועב' ישראל הוא: (ג) ועוד היום מסורת בידינו להקפיד על לבישת האדום לבני עמינו. אבל אם היו הכותי' עושים רצועותיהן שחורי' לא היו הישראליים משנים מהם דאלת"ה לא היה לרב אלפס לומר לפי שהגויים הם נוהגי' באדום וכו' אלא הכי הוי ליה למימר אפילו ערקת' דמסאנא אסור כגון שהגויים עושי' רצועו' סנדליהם בצבע אחד והישראלי' מצבע אחר אלא ודאי מדהוצרך לפרש הצבעי' ש"מ דנקט דווק' שחור ואדום וכדפירש' וניחא השת' שלא יחלוק רבינו אלפס על רש"י שפי' דווק' שיש בו צד יהדות וצניעות' והן דברי רש"י הן דברי רבינו אלפס וכן כתב הערוך בערך כרב"ל וז"ל בפ' מי שמתו וכו' הך איתתא דלבש' כרבלתא בשוק' פי' בגד אדום כגון כרבלתא דתרנגול שאין דרך בנות ישראל להתכסו' בו שהוא פריצות ומביא לידי עביר' עכ"ל משמע דלביש' אדום פריצו' היא ומשום כך תלה רבינו אלפס האדום בגוי' והשחור ביהודי'. ואשר נשענו האוסרי' על דברי רבי' משה שכל שיהיה הישראל מובדל מהם במלבושיו ושאר מעשיו וכו' אין משם ראיי' כלל דפשיטא דר' משה לא חייב להשתנות מן הגוי עכ"פ מדכתב אח"כ וז"ל לא ילבש במלבוש המיוחד להם ולמה לו לומר המיוחד להם לימא לא ילבש במלבוש הדומה למלבוש' אלא ודאי דלא נאסר אלא במלבוש שכבר נתייחד אליהם ופרשו הישראליים ממנו משום צניעות וכדפי' רש"י בפ' בן סורר ומורה אי משום טעם אחר ודין הוא התם שיאסר דכיון שנתייחד להן מפני גיורתה ופרשו הישראלי' ממנו מפני יהדות' אז כשלובשים הישראלי' נרא' כמודה להם ונמשך אחריה' וטעם זה לא שייך אלא בלבוש שנתייחד לכלל אומת' מחמת גיורתן כדפי' אבל הקאפ"א הזאת שלא נתייחד' לכלל אומתן אלא לחכמי' מפני חכמתן ואין שום נכרי רשאי לישאנה אם לא יהיה חכם וגם אינה נוהגת בכל חכמי דתן כמו שהעיד הרב מסיר ליאון יצ"ו וגם שמעתי כי בצרפת אין נושאים אות' אפי' חכמי' פשיטא ופשיט' דאין זו מלבוש המיוחד להם מאחר שלא נתייחד אלא לחכמי' וכדפירש' ויפה כתבתם שאם כן הוא שיצטרך הישראל לשנו' מלבושיו ממלבושי הגויים עכ"פ א"כ אין אדם צדיק בארץ ודור שכולו חייב הוא זה שאין אדם בדור הזה שלא ילבש לבוש הדומי' ללבוש זקניה' או ללבוש ילדיהן והיאך יפצה אדם פה מצפנף לאסור מה שנהגו כל ישראל בפומבי לכל הפחות היה להם לירא ולומר אם אין ישראל נביאי' בני נביאי' הם וק"ו בן ק"ו שיש להם על מי יסמכו מתוך דברי רבותינו ז"ל ואין הישראל מחוייב להשתנות מן הגוי כלל ועיקר רק שלא יהא מלבוש מיוחד להם וכדפי' ואולם מההיא דפ' סדר תעניות (דף כב) אין להוכיח שלא יצטרך איזה שינוי קצת ואע"ג דר' בנאה לא הקפיד אלא על המנעלים דמשמע דשאר בגדים היו דומים לשל גויים נוכל לומר דבאותו זמן לא היו נוהגי' לשנו' רק המנעלים או אפילו רצועו' המנעלי' לר"ת והיה להם די בזה כיון דאיכ' שינוי קצת. דלכל הפירושי' פשיט' שלא עלה על דעת הרמב"ם לומר שיצטרך לשנות כל המלבושים כי מאחר שניכר הוא מובדל בין ישראל לעמי' פשיט' דאין צריך יות' וזה הוא שלא הקפיד אלא על המנעלי'. אמנם קצת יש להביא ראיי' מההיא דמסכת מעילה (דף יז) בפרק קדשי מזבח פעם אחת גזרו שמד על ישראל כו' עד הלך ראובן בן אצטרבולי וספר קומי והלך וישב עמה' וכו' משמע שלא הוצרך אלא לספר קומי כדי להתנכר אליהם ואם איתא דצריך הישראל להיות משתנה בלבושו מן הגוי עכ"פ היה לו לספר שלבש לבוש נכרי נתכסה בשלמה חדשה

כאשר ספר שספר קומי. ועוד נלע"ד להביא ראיי' ממה דגרסינן בחולין (דף קו) פ' כל הבשר כי אתא רב דימי אמר מים ראשוני' האכילו בשר חזיר וכו'. עד ר' אבא מתני חדא מהני וחדא מהני לחומרא כלומי' להרבו' בחומר איסו' מים ראשוני' ואחרוני' ופי' שם רש"י ז"ל האכילו בשר חזיר וכו' שהיה חנוני ישראל מוכר בשר שחוט' לישראלים ומבשל ומאכיל וכשהגוי בא בחנותו מאכילו נבלו' ובא יהודי אחד לאכול ולא נטל ידיו וכסבור שגוי היה והאכילו דבר טמא עכ"ל. ואם אית' שהישראל יצטרך להיו' מובדל במלבושיו עכ"פ ואפי' יעש' הגוי מלבוש כדרך כל הארץ יצטרך הישראל להימין או להשמאיל כדי לשנו' לבושו מלבוש הגוי כאשר חשבו האוסרי' א"כ למה תלה התקל' בחומר מים הראשוני' אדרב' יש לתלותו באשר עבר על בחקותיהם לא תלכו דהוי מדאורייתא ולכל הפחות עדיפא ממים ראשוני' דלא הוויין אלא משום סרך תרומ' ומשום מצו' והוי ליה למימר דאיסו' בחקותיהם לא תלכו האכיל בשר חזיר דהא ע"כ היהודי הוא היה לבוש בלבושי הגוים דאלת"ה היאך טעה בו החנוני ויחשבהו לגוי אם היה לבוש ישראל אשר אין הכותים לובשים אותם יותר היה לו לחשוב שהיה מזלזל בנטילת ידים אלא ודאי צריך לומ' דאפי' ילבש הישראל לבושי' כלבושי הגוים ואין הלבוש ההוא מיוחד לגוי יותר מלישראל דאין כאן בית מיחוש ולכך תלה התלמוד התקלה דאכילת בשר חזיר או נבילה באיסור דמים ראשוני' לבדו. ועוד בר מן דין ובר מן דין נבהלתי מה עלה על דעת האוסרי' הקאפ"ה משום לבושי הגוים דממה נפשך אם היא עשויה בדרך שתהי' פטור' מן הציצית כאשר כתב הוותיק הח"ר שמואל דמודינה יצ"ו א"כ פשיט' ופשיטא דאין כאן בית מיחוש כלל ועיקר שהרי מובדל הוא הרב' מהם שכל רואיו יכירו שזה לבוש יהודי בהיו' שם אותו תיקון המחבר כנפי הכסות כדי להפטר מן הציצית והיאך תאסרנו משום מלבושי הגוים דאדרב' מלבוש ישראל הוא דלא יעש' בכיוצא בו כי אם ישראל לבדו דבר פשוט הוא יותר מביעותא בכותחא שאין לגמגם בדבר ואם על הקאפ"ה א שלא נפטור' בציצית דברו האוסרי' מה להם אצל קלות דברי' אשר אין במ מעיל לאסור משום בחקותיה' וכולי ילכו אצל חמורו' יאסו' הקאפ"ה משום בטול עשה דציצית' שהיא שקולה נגד כל המצוה/המצות/ ולמה זה הבל יבהלו/יהבלו/ ולשונם יהגה הוות. וגם על נושאי עדי הזהב ורצועו' המוזהבות הפליגו לדבר ושמו אותם כדורש אל האובו' ואני בעניותי לא ידעתי מה ראו על ככה ובפרט לאותם הקרובים אל הממלכה וכבר הרחיב בזה הדבור הרב מסי"ר ליאון יצ"ו ודי מה שבבר/שכבר/ עשה:

ביאור הגר"א יורה דעה סימן קעח ס"ק ז

(ליקוט) וכ"ז כו' ולכן אמרו כו'. כבר כתבתי שדברי הר"נ תמוהין וגם דברי מהרי"ק אינן נראין ממ"ש בסנהדרין נ"ב תניא א"ל ר"י כו' והא סייף טעמא איכא ואע"ג שנדחקתי ליישבן אבל לדינא לא נ"ל וכן שורפין על המלכים ודאי טעמא איכא כמ"ש הר"נ ואפ"ה פריך דאלת"ה כו' אלא דודאי הכל אסור רק דוקא ללמוד מהם אסור וכמ"ש ש כיון דכתיב לא מינייהו גמרינן ול"ד משום דכתיב באורייתא אלא כ"ד שהיינו עושין זולתם מותר וכן במלבושים אבל כל שלובשין מלבוש המיוחד להם אסור וכפשט דברי הרי"ף הנ"ל אפילו ערקתא כו' וודאי משום רצועה אחת אינו משום פריצות וז"ש אפילו ערקתא כו' וכמ"ש בספרי הנ"ל הואיל והן יוצאין כו' אבל מלבוש שהיינו לובשין בלא"ה מותר לכן ל"ק כל ראיות מהרי"ק הנ"ל לפי שלא היה מיוחד להם דוקא וכ"כ הרמב"ם המיוחד להם וכן בכ"ד ודברי מהרי"ק אינן נראין כלל (ע"כ):

ש"ך יורה דעה סימן קעח ס"ק ד

ד אבל דבר כו' - ע"ש במהרי"ק שהאריך בזה ומביא כמה ראיות וראיה א' שהביא מרש"י פרק כל הבשר (דף ק"ז) גבי מים הראשונים האכילו בשר חזיר שפירש"י שהיה חנוני ישראל מוכר בשר שחטה לישראל ונבלה לעובד כוכבים ובא יהודי א' לאכול ולא נטל ידיו והאכילו חזיר אלמא שאין הישראל צריך להיות מובדל במלבושיו עכ"פ עכ"ד, ואמר הגאון א"א ז"ל שהוא תמוה דמעשה זה שכתב רש"י הוא במדרש רבה פ' בלק (דף רע"ט סוף ע"ג) ואיתא שם שהיה בשעת השמד כו' עד א"ל בצנעא יהודי אני ע"ש ומבואר שהיו עובדי' את הש"י בצנעא ונט"י היה סימן לחנוני ולא סימן אחר ובשעת השמד ודאי מותר לשנות בגדיו כדי שלא יכירוהו שהוא יהודי וכמ"ש מהרי"ק גופיה שם ונתבאר לעיל סי' קנ"ז ס"ב וצ"ע: